

Szonatina – népi dallamokkal: a népzene zeneszerzői feldolgozása

„Erdélyi tánc”, román dudamuzsika Bartók tudományos közreadásában, a *Szonatina* I. tételének első témája

Az a kérdés már most, hogy miként nyilvánulhat meg a parasztzene hatása a magasabb műzenében? Először is úgy, hogy a parasztdallamot minden változtatás nélkül vagy csak alig variálva, kísérettel látjuk el, esetleg még elő- és utójáték közé foglaljuk. Az ilyen dolgozatok némi analógiát mutatnak Bach korál-feldolgozásaival. [...] A parasztzene hatásának másfajta megnyilvánulási módja ez: a zeneszerző nem használ fel valódi parasztdallamot, hanem e helyett maga eszel ki valamilyen parasztdallam-imitációt. [...] Végezetül: ha a zeneszerző sem parasztdallamokat, sem parasztdallam-imitációkat nem dolgoz föl zenéjében, de zenéjéből mégis ugyanaz a levegő árad, mint a parasztzeneből. Azt lehet mondani ilyenkor: a zeneszerző megtanulta a parasztnyelvet és rendelkezik vele oly tökéletes mértékben, amilyen tökéletes mértékben egy költő rendelkezik anyanyelvével.

Bartók, „A népi zene hatása a mai műzenére”, 1931

Bartók, *Szonatina*, 1915, megjelent: Rózsavölgyi és Társa, 1919, címlap

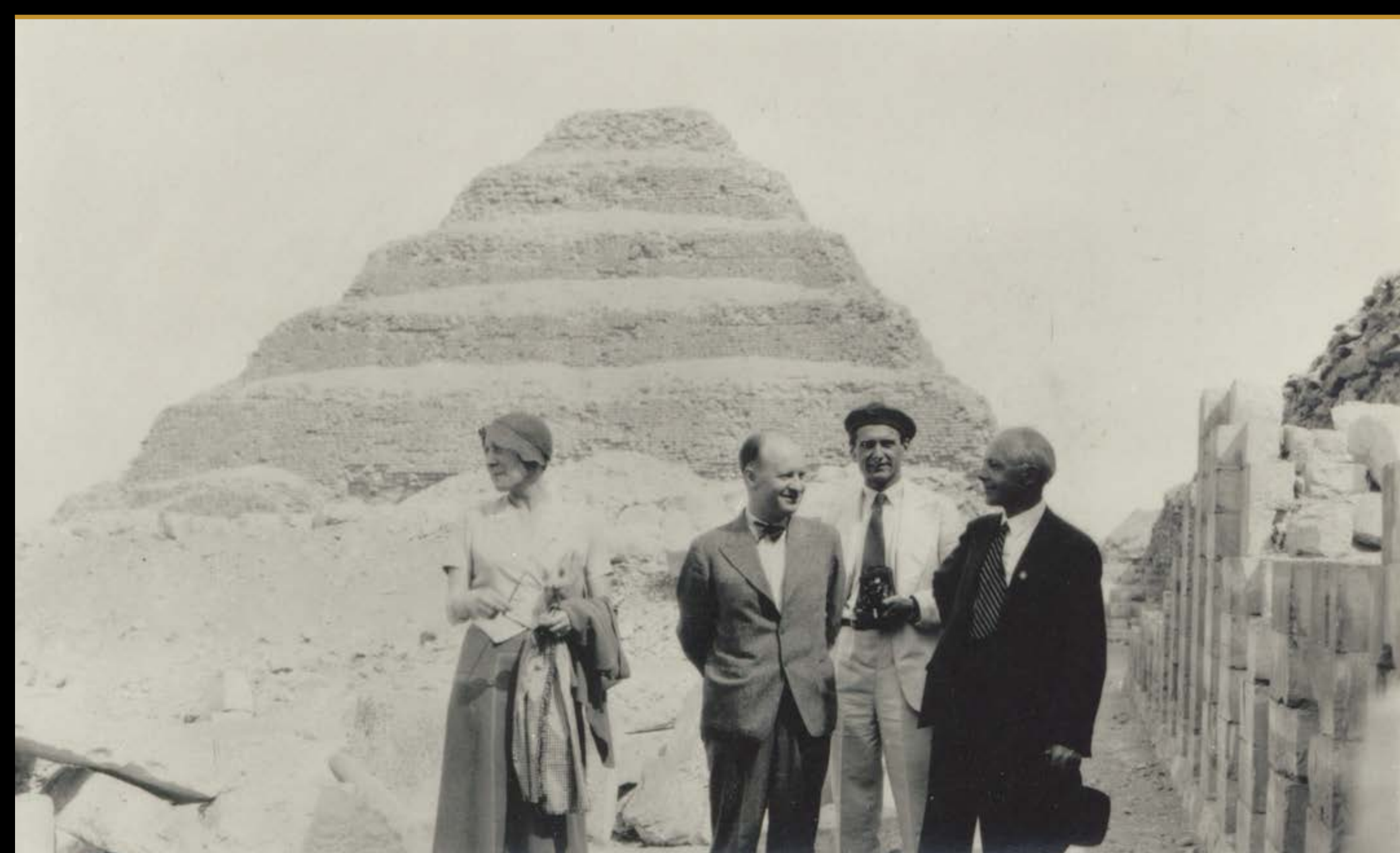
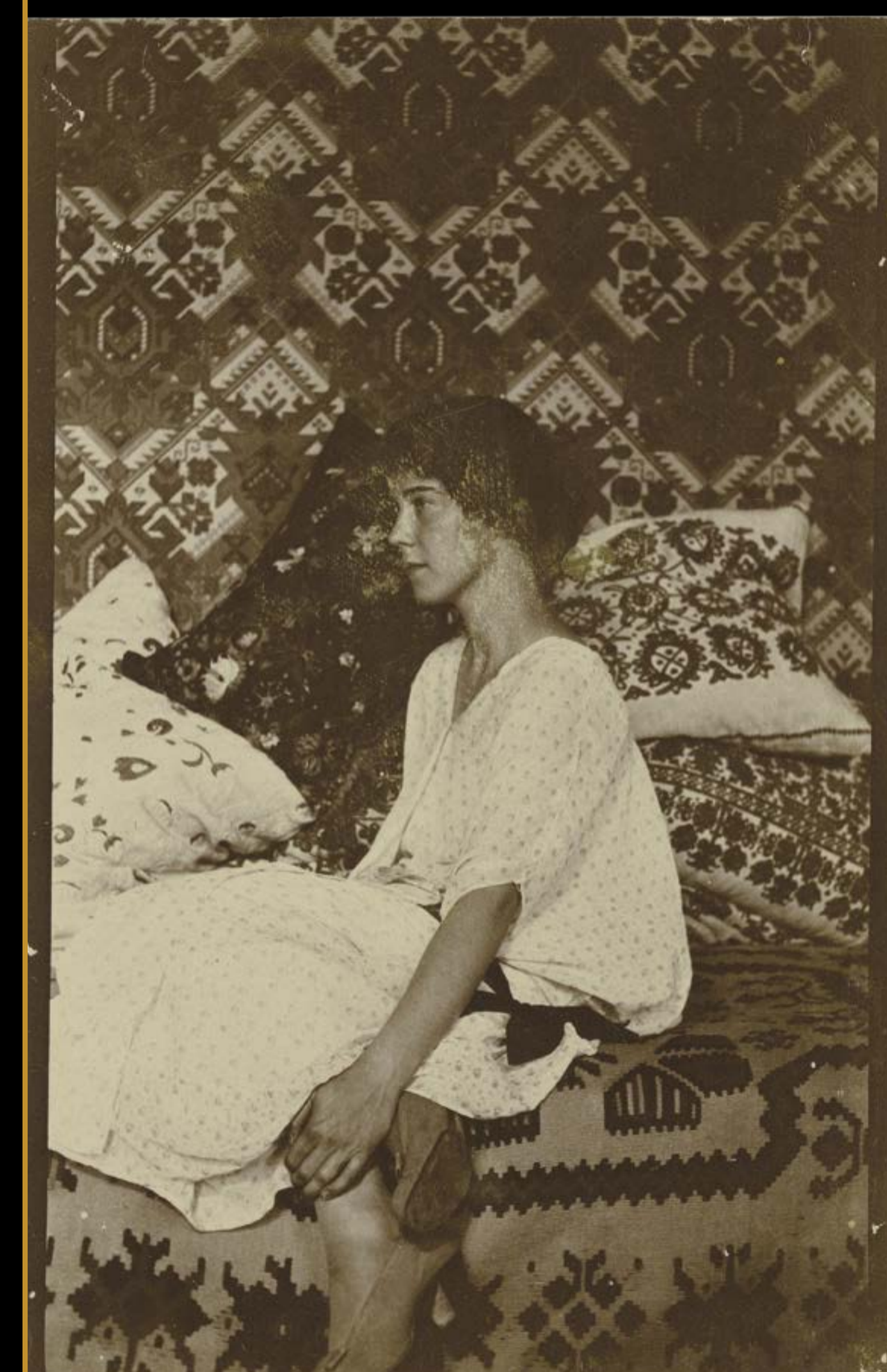
Sokan azt hiszik, hogy feldolgozást írni egyszerűbb, mint eredeti művet, talán mert a feldolgozásban a munka egy részét – a témák kitalálását – már elvégezte valaki. Ezzel ellentétben, egyes esetekben véleményem szerint az adott téma feldolgozása nehezebb, mert nagyobb megkötöttséget jelent. Annyi bizonyos, hogy jó népdalfeldolgozás megírásához legalább akkora alkotói ihletre van szüksége a zeneszerzőnek, mint az eredeti mű megalkotásához.

Bartók, „A mai magyar műzene és a népzene viszonya”, 1941

Bartók otthonában, 1915

Bartók első felesége, Ziegler Márta, 1915

Bartók Paul Hindemith zeneszerző és felesége, valamint Takács Jenő zeneszerző társaságában az arab zene nemzetközi kongresszusának résztvevőjeként Egyiptomban, 1932

Adnan Saygun török zeneszerzővel gyűjtőúton a kisázsiai Anatóliában, 1936

Kodály szinte kizárólagosan a magyar parasztnyelvet tanulmányozta és használta fel forrásként, én viszont kiterjesztettem érdeklődésemet és szeretetemet a szomszédos kelet-európai népek zenei folklórájára, sőt még az arab és török területekre is elkalandoztam kutatómunkám során. Műveimben a legkülönbözőbb eredetű nyomok tűnnek fel, – remélem – egységbe forrasztottan. Különböző források ezek, ám van közös nevezőjük és ez a parasztzenei jelleg, a maga legtisztább értelmezésében. E jellegzetességek egyike a szentimentalizmusnak, az érzelmek túlradásának teljes hiánya. Ez a hiány a parasztnyelvnek bizonyos egyszerűséget, szikárságot, érzelmi őszinteséget ad, sőt, nagyságot [...]

Bartók, „Magyar zene”, 1944